

Waldsassen

Barocker Himmel Bayerns

- DEUTSCH
- ENGLISH
- FRANÇAIS
- ČESKÝ**

HISTORICKÁ PROCHÁZKA

Vítejte

na Vaší zcela osobní cestě za poznáním klášterního města, o jehož založení se traduje krásná legenda:

Kolem roku 1127 se v Köllergrünu, lesíku nedaleko dnešního Waldsassenu, ležícím na panství markraběte Diepolda III. z Vohburgu, usadil urozený pán Gerwig z Wolmundsteinu s několika druhy, aby zde o samotě vedli bohabojný život. Odtud je odvozen rovněž název města: „Ti, kdož sídlili v lese - die im Walde saßen“. Markrabě jednou mnicha potkal při lovu a poznal v Gerwigovi dávného přítele. Ten se léta domníval, že markraběte Diepolda kdysi smrtelně zranil při rytířském turnaji. Zděšen tím, že způsobil takové neštěstí, tehdy Gerwig z Wolmundsteinu vstoupil do kláštera v Siegburgu, odkud pak, hledaje samotu, dorazil přes město Regensburg na území dnešního Stiftlandu. Rozradostněn tímto neočekávaným shledáním, věnoval markrabě mnichům na stavbu kláštera tolik půdy, kolik je možno za jeden den objet na hřbetu osla. A tak vznikl Stiftland - darované území. Hranice tohoto území byla později vyznačena takzvaným „Oslím příkopem“. V roce 1133 pak byl založen klášter. Tato legenda je vyobrazena na stiftlandské kašně a na nástropních freskách v místní bazilice.

1 KLÁŠTERNÍ BAZILIKA

Řádová bazilika, 82 m dlouhá, 23 m široká a 28 metrů vysoká, je dominantou panorámatu města Waldsassenu. Výstavbu nového klášterního kostela ve stylu vrcholného baroka vedli v letech 1689 - 1704 pražský architekt Abraham Leuthner, bratři Georg a Christoph Dientzenhoferovi a Bernhard Schießer (jako náhradník předčasně zesnulého Georga Dientzenhofera).

Impozantní chrám Páně byl dne 30. listopadu 1704 slavnostně vysvěcen biskupem Franzem Ferdinandem von Rummelem a až do sekularizace roku 1803 fungoval jako klášterní kostel. Od roku 1804 slouží jako farní kostel obce Waldsassen. Roku 1969 byl papežem Pavlem VI. povýšen na papežskou „basilicu minor“.

Mimořádný charakter baziliky vznikl na základě společného působení českých, bavorských a italských umělců. Jejimi nejvýznamnějšími uměleckými díly jsou bezesporu chórové lavice od Martina Hirsche, sousoší na hlavním oltáři vyobrazující Zvěstování Páně se zlatým kulovým tabernáklem, které vytvořil waldsassenský sochař Karl Stilp, štuky Johanna Baptisty Carloneho a fresky Johanna Jakoba Steinfelse. Již z daleka vítají návštěvníky dvě věže o výšce 48 m. Unikátní součástí inventáře baziliky je celkem 12 relikvií, takzvaných Svatých ostatků, které zlatem a diamanty vyzdobil fráter Adalbert Eder. Sbíрка relikvií takového rozsahu v jednom kostele je severně od Alp zcela ojedinělá.

Někdejší krypta cisterciáckých mnichů pod bazilikou je jednou z největších klášterních krypt Německa. Nachází se v ní jak výklenky ve stěnách pro uložení ostatků, tak halové chodby. Je přístupná pouze v rámci skupinových prohlídek.

Varhany místní baziliky od Thomase Janna patří se 103 rejstříky a 7720 píšťalami k největším varhanám v Evropě. Jsou rozděleny na tři části (hlavní část na empoře, dvě části na kůru) a lze na ně hrát na dvou identických šestimanuálových hracích stolech (na empoře a mariánském oltáři).

2 OPATSTVÍ CISTERCIAČEK

Opatství cisterciaček bezprostředně přiléhající k bazilice je doslova historickým srdcem města Waldsassenu. Cisterciáčtí mniši přišli z duryňského kláštera Volkenroda do nově založeného kláštera na popud markraběte Diepolda III. (1075 - 1146) kolem roku 1133. Roku 1147 získal klášter díky ochraně krále Konráda tzv. říšskou suverenitu a rychle nabyl na významu i moci. Do jeho odpovědnosti spadala kolonizace a hospodářský rozvoj Severní marky a části Čech. Od roku 1530 stále sílící tlak na řád, aby uznal nadvládu kurfiřtství Falckého, vedl v průběhu reformace k prvnímu zrušení kláštera. Ještě v období baroka však zažil další období rozkvětu, které ukončila až sekularizace roku 1803.

Tip pro děti:

V knihovně se ve vousech jedné z velkých postav schovaly dvě myšky. Podařilo se ti je najít?

V roce 1863 získaly část klášterních budov cisterciačky z Landshutu - Seligenthalu, avšak bez kostela, který tou dobou již patřil katolické farnosti. Roku 1894 nabyl waldsassenský klášter samostatnosti a v roce 1925 byl povýšen na opatství.

Od roku 1995 je představenou kláštera v pořadí již čtvrtá abatyše, Její Milost Maria Laetitia Fech. Členky řádu vedou kromě svého života v rozjímání rovněž dívčí reálku, spravují knihovnu a provozují Kulturní centrum a centrum pro setkávání (Kultur- und Begegnungszentrum), Stanici životního prostředí (ekocentrum) v bývalé klášterní zahradě, výšivkářskou dílnu na výrobu parament a hostinec St. Joseph.

Srdcem waldsassenského opatství je světově proslulý knihovni sál z let 1689 - 1726 z přechodného období z vrcholného baroka do rokoka. Umělecky vyřezávané sochy v životní velikosti od Karla Stilpa podírají galerii lemuující sál. Jsou alegorickým zpodobněním lidské pýchy. Autorem štuků je Jakob Appiani a nástrojní malby vytvořil Karl Hofreiter z Bayreuthu. Původní inventář 19 000 knih, které se po sekularizaci ztratily, byl díky státní zápujčce nahrazen cca. 2 000 díly.

Kláštérní kašna na vnitřním nádvoří ve tvaru osmiúhelníku z bílého mramoru je darem italského města Verony (2008). Autorkou jejího návrhu podle zadání abatyše Laetitie je architektka Maria Grazia Echheli. Má připomínat staré cisterciácké umývárny, kde byly kašny s mísovitými přepady.

3 RADNICE

Na budově radnice můžeme spatřit historický prvek pocházející zhruba z roku 1600. Na stejném místě totiž již tehdy stál panský dům, ze kterého se dochoval kruhový pilíř z granitu nesoucí klenbu u vstupu do radnice. V říjnu 1619 v budově, které se tehdy říkalo „novostavba - Neubäu“, tři dny pobyl „zimní král“ Fridrich Falcký. Vlevo od vchodu najdeme na fasádě zmínku, která tuto událost připomíná. V roce 1873 byl obytný dům stržen a nahrazen novou budovou školy. Ta byla roku 1971 přestavěna na městskou radnici, která zahájila na novém místě provoz o dva roky později. V roce 2017 proběhla rozsáhlá sanace budovy. Na vnitřním nádvoří najdeme průchod do parku „Nové zahrady - Neue Gärten“.

4

4 OPATSKÝ ZÁMEK

Při pohledu doleva směrem od radnice nás ovane duch středověku - nachází se zde hradní příkopy a obranné opevnění. Jeho zdivo pochází ještě z období středověku. Jedná se o nejstarší stavbu ve městě. Vznikla v období mezi lety 1440 - 1460 za opata Johanna VI. Na sklonku Třicetileté války, roku 1648, zámek vyhořel a opraven byl až v roce 1675. Před svým zničením byl obehnán vodním příkopem, byl tam padací most a čtyři rohové věže, z nichž se do dnešních dnů dochovala pouze jedna, která v současnosti slouží jako altán. Mezi lety 1804 a 1973 sloužila budova jako sídlo zemského, respektive obvodního soudu. Od roku 1978 se zde nacházejí kancelářské prostory finančního úřadu.

Někdy po roce 1690 vznikla barokní přístavba mezi opatským zámekem a bazilikou, sloužící původně k ubytování hostů kláštera. V budově sahající až k opevnění dnes najdeme Sál harmonie, využívaný zejména pro koncerty. Ve stavbě členěné slepými arkádami, která přiléhá k bazilice, pak od roku 1804 sídlí katolický farní úřad. Najdeme zde rovněž cestu, která přes zahradu finančního úřadu vede k parku Labutí louka - Schwanenwiese. Park je přístupný pouze ve dne.

Waldsassen dnes:

- 6700 obyvatel
- 35 kaváren, restaurací a hospod
- 35 ubytovacích objektů
- 1 prosklená manufaktura na výrobu perníku
- 1 pštrosí farma se 3 lamami, 7 apakami

5

5 NÁMĚSTÍ JOHANNISPLATZ, VÝBĚŘČÍ DŮM

V budově z roku 1732 se v minulosti skladovaly zásoby zrní patřící klášteru a povinné naturální dávky rolníků. Budova také sloužila jako výběrčí úřad kláštera. Již v roce 1861 zde vznikla evangelická modlitebna. Od roku 1961 tady najdeme evangelický kostel Friedenskirche. Následně přibýly městská knihovna, a finanční úřad. Průchod z roku 1988 vede k městskému parku Schwanenwiese.

6

6 ULICE PRINZREGENT-LUITPOLD-STRASSE Č. 4

Po sekularizaci se ve městě začali usazovat tkalci. S tím souvisela i výstavba souboru měšťanských domů bratry Geiselovými. Typickým domem z tohoto období je nemovitost na „Prinzregent-Luitpold-Str. 4“, o níž se dochovala první písemná zmínka z roku 1661. Od roku 1991 zde najdeme hostinec. Charakteristickými rysy těchto sídlištních domů jsou střední brána a vnitřní nádvoří. V roce 1896 povýšil princ regent Luitpold městyš Walsassen na město.

7

7 BINHACKŮV DŮM

V téže ulici, Prinzregent-Luitpold-Straße, se nachází i takzvaný „Binhackův dům“, rodný dům známého waldsassenského profesora historie a čestného občana města Prof. Franze Binhacka (narozen 1836, zemřel 1915). Roku 1928 byla na jeho počest na dům umístěna památní tabule. V muzeu Stiftlandmuseum je osobě Prof. Binhacka věnována samostatná místnost s obrazy a nábytkem z jeho pozůstalosti.

Orientáční planek

der Stadt Waldsassen

- i** Turistické infocentrum
- 1** Řádová bazilika
- 2** Opatství cisterciáček
- 3** Radnice
- 4** Opatský zámek
- 5** Nám. Johannisplatz, výběrčí dům
- 6** Prinzregent-Luitpold-Str. 4
- 7** Binhackův dům
- 8** Pařík na Johannisplatz
- 9** Zbytky klášterní zdi
- 10** Muzeum oblasti Stifftland
- 11** Olivetská kaple
- 12** Městský park Schwanenwiese
- 13** Náměstí Basilikaplatz
- 14** Náměstí Johannisplatz
- 15** Náměstí Goetheplatz
- 16** Růžencová zastavení
- 17** Kostel Nejsvětější Trojice Kappl
- 18** Přírodní zážitková zahrada
- 19** Lurdská jeskyně

 Waldsassen
Barocker Himmel Bayerns

**Turistické infocentrum
Waldsassen**

Basilikaplatz 3
D-95652 Waldsassen

Tel. +49 (0) 96 32 - 88 160

www.waldsassen.de

tourist-info@waldsassen.de

ServiceQualität
DEUTSCHLAND

Dobrodružná vodní
stezka na řece Odřavě

Sledujte nás na facebooku
a instagramu

10

12

8 PARČÍK NA NÁMĚSTÍ JOHANNISPLATZ

Na místě proti Spořitelně se do roku 1804 nacházel farní kostel Sv. Valburgy, ten byl však zbourán, když byl klášternímu kostelu a dnešní bazilice přiznán status farního kostela. Za parčíkem, který jej nahradil, nalezneme obytný dům známý jako Glück-Villa, postavený v 18. století za opata Wiganda Deltsche jako škola. V roce 2016 prošel rozsáhlou rekonstrukcí. Naproti se až do roku 1958 nacházely klášterní hostinec a celní úřad. Roku 1959 vznikla novostavba, v níž dnes sídlí Spořitelna. Valburžin kostel a klášterní hostinec, který už od roku 1360 sloužil jako ubytovna pro pocesťné, byly kdysi propojeny „Přední branou“, představující hranici území kláštera. Ulice byla pro dopravu zpřístupněna až kolem roku 1810.

9 ZBYTKY KLÁŠTERNÍ ZDI

Historická atmosféra přímo vyzařuje z částečně dochovaných klášterních zdí v samém středu starého města podél ulice Karolinenstraße. V místě, kde ústí do ulice Museumstraße, stála kdysi „Dolní brána“, která chránila vstup na území kláštera. Po obvodu města Waldsassen se již na sklonku středověku nacházelo pozdně gotické kruhové opevnění, vybudované zřejmě kolem roku 1450 na ochranu klášterního komplexu. Zbytky opevnění byly po roce 1970 rozsáhle zrestaurovány.

10 STIFTLANDMUSEUM

Muzeum Stiftlandu - Stiftlandmuseum, které bylo otevřeno roku 1975, působivým způsobem dokumentuje život našich předků. S láskou shromážděné exponáty vypráví o dějinách a kulturní historii Stiftlandu a města Waldsassenu.

Dnes se v muzeu nachází přes 50 oddělení - od historie kláštera a města přes největší sbírku starého ručního nářadí a dílen v Horní Falci až po mineralogické a hornické oddělení. Je zde rovněž poutavou formou prezentována rozmanitost života, bydlení a práce ve Stiftlandu a na Chebsku. Každoročně věnuje muzeum mimořádnou výstavu některému aktuálnímu tématu. Pro skupiny návštěvníků nabízíme možnost domluvit si prohlídku muzea s průvodcem, a to včetně pověstného nahlédnutí do zákulisí.

11 OLIVETSKÁ KAPLE

Na vnější kruhové opevnění kláštera opět narazíte na mostě Johannisbrücke. Kolem roku 1733 byla do části zdi zabudovaná Olivetská kaple. Najdete v ní postavy z lipového dřeva v životní velikosti, jejichž zhotovení se připisuje mistru Karlu Stilpovi. Na mostě se nachází socha světce Jana Nepomuckého, vytvořená v roce 1746 na popud opata Alexandera Vogla.

12 MĚSTSKÝ PARK LABUTÍ LOUKA - SCHWANENWIESE

Park je lemován asi nejdelším dochovaným úsekem klášterní zdi a jeho panoráma dokresluje půvabný pohled na baziliku a opatský zámek. Zdejší „Labutí jezírko“ a „Divoká zahrada“ jsou posledními pozůstatky původního pásu zeleně obklopujícího území starého kláštera. Z roku 1992 pochází kašna „Stiftsbrunnen“ od hornofalckého umělce Engelberta Süße. Motívem kašny je legenda o založení Waldsassenu kolem roku 1127.

„Sloup míru“ v bezprostřední blízkosti vchodu vytvořil kamenický mistr Dieter Zemann mladší. Je na něm ve 40 různých jazycích vytesáno slovo „mír“.

13

13 NÁMĚSTÍ BASILIKAPLATZ

Abyste si mohli vychutnat „panoramatický pohled“ na náměstí, doporučujeme zvolit si za výchozí bod kašnu v jeho středu. Postavena byla roku 1921 původně jako válečný pomník a od roku 1986 se nazývá „Diepoldovou kašnou“. Jméno je spojeno s postavou na sloupu představující zakladatele kláštera markraběte Diepolda III. z Vohburgu. Celkově dominuje podobě náměstí mohutná bazilika ve stylu jihoněmeckého baroka.

Vpravo od ní se rozkládá opatství cisterciáček se slavnou knihovnou. Věžička nad sálem knihovny je jedinou zvnějšku viditelnou známkou klauzurní kaple nacházející se uvnitř kláštera, která byla vybudována roku 1924 jako klášterní kostel ženského kláštera.

Na protějším konci klášterního nádvoří můžeme spatřit staré kamenné schodiště vedoucí do klášterních zahrad. V části budovy se skleněnou fasádou byli dříve ubytováni bratři laici a později se zde nacházela sladovna. Dnes zde najdete hostinec St. Joseph a klášterní obchůdek.

Na protilehlé straně ulice narušuje jednotný styl tohoto místa soukromý dům postavený roku 1964. Následuje radnice města Waldsassenu. Budova s číslem popisným 5, ve které se dnes nachází „Hotel zum ehem. Königlich Bayerischen Forsthaus“, stojí na místě někdejší úřední písařny Falckého kurfiřtství. Zajímavé detaily je možné najít na štítě budovy výběřčího úřadu z roku 1732 obráceného k bazilice: Je zde postava sv. Floriána, jejíž autorství se připisuje sochaři Karlu Stilpovi. Na fasádě jsou rovněž sluneční hodiny z roku 1785. Před opatským

14

14 JOHANNISPLATZ

zámkem vznikl v roce 1961 nový válečný památník obětem posledních tří válek, doplněný roku 1983 o bronzovou plastiku od Günthera Rossowa z Wunsiedelu. Další barokní budova, dnešní farní úřad, nacházející se mezi opatským zámkem a bazilikou, dovede Váš pohled zpět na začátek celého panorámatu - tedy k bazilice.

Tomuto náměstí se ještě v 19. století říkalo „Klášterní ulice“. Dříve se využívalo jako efektní kulisa pro různé přehlídky a průvody, dnes nabízí vhodný prostor pro jarmarky, tradiční stavění májky a každoroční „Bürgerfest“ (doslova: občanskou slavnost). Za své nynější jméno vděčí náměstí soše sv. Jana Nepomuckého (Hl. Johannes Nepomuk), která však musela být odstraněna roku 1945 na konci války pro silné poškození. V souvislosti s obnovou starého města v roce 2003 zde byl umístěn nový pomník sv. Janu Nepomuckému s kašnou od hornofalckého sochaře Erwina Otteho.

Přívětivě vyhlížející domek za kašnou sloužil v 18. a 19. století jako pekařství, dnes je zde kavárna. Vedle něj vede ulice Kunstgasse k Domu umění. V někdejší stodole, nazývané „Malzer-Stadl“, se dříve nacházely seníky a stáje. Renovována byla v roce 2016.

Náměstí uzavírají dvě budovy: Na jedné straně bývalý výběřčí dům a na protější straně stavba z roku 1665. Ta patří rodinnému pivovaru Brauerei Ziegler. V původní hasičské zbrojnici napravo od ní, která byla postavena v roce 1928, se dnes nachází soukromá lékařská praxe a obytné prostory.

15 GOETHEPLATZ

„V Bavorsku každý okamžitě narazí na klášter Waldsassen – skvostný majetek duchovních, kteří byli prozíraví o něco dříve než ostatní. Klášter leží v malém údolíčku, hlubokém jako talíř, neřkuli miska, na hezkém paloučku, obklopený povlovnými úrodnými návršími a široko daleko mu patří řada držav.“

To si poznamenal Johann Wolfgang von Goethe, který Waldsassen vícekrát navštívil v rámci své slavné cesty do Itálie roku 1786. Waldsassen leží na Evropské Goethově stezce. Již v roce 1959 rada města pojmenovala po slavném básníkovi jednu z jeho ulic. V létě 2002 pak dostalo nově otevřené náměstí před obchodním domem název Goethovo náměstí – Goetheplatz. Tím, co na tomto náměstí nejvíce upoutá pohled návštěvníka, je Goethův sloup od umělce Erwina Otteho, který na něj použil mimo jiné skleněné tabule místní sklárny Lamberts. Je to celosvětově jediná z mála firem dosud ručně vyrábějících antické sklo. Zmíněný obchodní dům vznikl v letech 1961/62 na místě věžešské pevnosti. Vězení bylo zřízeno roku 1808 jako „železný žalář“ pro účely tehdejší Zemského soudu ve Waldsassenu. Ještě do poloviny roku 1947 se ve vězení nacházelo průměrně 50 vězňů, zrušeno bylo v roce 1951.

16 RŮŽENCOVÁ ZASTAVENÍ

V roce 1698 získal cisterciácký klášter Waldsassen do opatrovnictví farnost Münchenreuth, včetně kaple vybudované v letech 1682-1689. Na znamení tohoto spojení nechal opat Albert Hausner na lesem lemované cestě z Waldsassenu ke kapli známé jako Kappl zhotovit patnáct barokně zdobených

sloupů s obrázkovými motivy růžence, tvořící dnešní poutní cestu. Je tu znázorněn pochod poutníků z Waldsassenu k poutní kapli. Růžencová zastavení, která jsou v evropském měřítku unikátem, byla v roce 2008 kompletně zrenovována.

17 KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE KAPPL

Tři kilometry od Waldsassenu naleznete kostel Nejsvětější Trojice Kappl. Tato významná barokní kruhová stavba je jedním ze symbolů Stifftlandu. Impozantní budovu postavil na 628 m vysokém vrchu Glasberg u Münchenreuthu v letech 1685 až 1689 Georg Dietzenhofer. Kostel byl plně dokončen a vysvěcen roku 1711. Zvláštní architektonické řešení a vybavení kostela má symbolizovat Nejsvětější Trojici. Z vrcholu Glasberg si můžete vychutnat nádherný výhled až hluboko na území Chebska.

Tip pro děti:

Vodní hřiště v klášterní zahradě
– tajný tip pro malé badatele!

18 ZAHRADA PŘÍRODNÍCH ZÁŽITKŮ

Projdete-li napříč klášterním nádvořím a půjdete po kamenných schodech, dostanete se na ulici Brauhausstraße, která vede k řece Wondreb a k Zahradě přírodních zážitků s bylinkovou zahrádkou osázenou podle Hildegardy von Bingen a tradiční čínské medicíny, ekocentrem a Kneippovými lázněmi. Klášterní zahrada byla obnovena po roce 1730 za opata Eugena Schmida (v klášteře působil mezi lety 1724 – 1744). Aby se konventu usnadnil přístup do nové zahrady, nechal opat Wigand Deltsch

kolem roku 1760/1770 postavit známý most „Muttone-Brücke“. Krátce po znovuosídlení kláštera cisterciačkami z Landshut-Selighenthalu v roce 1864 byl při jižní zdi kláštera zřízen hřbitov pro zemřelé řádové sestry.

19 LURDSKÁ JESKYŇĚ

Lurdská jeskyně ležící poblíž klášterního statku Mitterhof u Waldsassenu je vybudována podle předobrazu světoznámé poutní jeskyně Massabielle v Lurdech (na jihu Francie). Po straně září na vyvýšeném místě krásou socha Neposkvrněné Panny Marie. Manželka waldsassenského kupce Anna Rockstroh, rozená Grabinger (1869 – 1935), byla velkou vyznavačkou Panny Marie. V létě roku 1904 přednesla představeným waldsassenského kláštera svůj plán vytvořit na klášterních pozemcích v blízkosti Mitterhofu právě takovou jeskyni. Její stavební plán vytvořil waldsassenský rodák, architekt Josef Ochsenmayer z Norimberku. Slavnostní otevření jeskyně proběhlo v neděli 29. října 1905.

Jeskyni léta spravoval klášter. V roce 1978 tento úkol převzalo místní katolické a sociální sdružení Kolpingfamilie. Několikrát v průběhu liturgického roku se zde konají meditativní setkání a bohoslužby. Lurdská jeskyně je velice ceněným místem, ideálním pro rozjímání v soukromí.

Lourdesgrotte mit Marienfigur

